

Onderzoek naar religieus en levensbeschouwelijk
geïnspireerde solidariteit in de welvaartsstaat

Sociaal werk in contact met Levensbeschouwelijke Solidariteit

Een overzicht van de educatieve en
trainingsnoden van eerstelijnswerkers

**Valorisatiemanager
Anke De Malsche**

17/12/2021

Hebben meegewerkt aan dit rapport:

Elisabet Van Wymeersch, Mieke Schrooten

Dit rapport werd opgesteld en goedgekeurd in samenspraak met de werkgroep rond educatieve pakketten

Dit rapport maakt onderdeel uit van het SOLIGION project, een onderzoek naar religieus en levensbeschouwelijk geïnspireerde solidariteit in de welvaartsstaat.

Dit project wordt gedragen door onderzoekers aan de Universiteit Antwerpen, UGent en KULeuven, en verrijkt door de bijdrage van organisaties uit het Vlaamse middenveld.

Het onderzoek loopt tot eind september 2024 en wordt uitgevoerd met steun van de Vlaamse overheid (FWO-SBO).

Voor meer informatie over dit onderzoeksproject, check onze website:
www.soligion.be

Voorwoord

Vlaanderen kende afgelopen decennia een zeer sterke verandering in zijn omgang met religie. Onder invloed van ontzuiling, secularisatie, maar ook migratie worden we geconfronteerd met vragen over de plaats die religieus of levensbeschouwelijke geïnspireerde solidariteitsinitiatieven in de welvaartsstaat kunnen hebben. Samenwerkingen tussen levensbeschouwelijke en seculiere actoren lijken vaak tot fricties te leiden. Tegelijk liggen er ook opportuniteiten en mogelijke leerprocessen. Vanuit dat perspectief ontstond SOLIGION, een interuniversitair onderzoeksproject waarbij vier onderzoeksters de relaties tussen levensbeschouwelijke organisaties en reguliere welvaartsstaatsinstellingen vanuit verschillende onderzoeksvelden analyseren. Naast dat academische luik gaan ook twee valorisatiemanagers aan de slag om samen met een netwerk van partners de opgedane academische kennis om te zetten naar bruikbare tools en inzichten voor het werkveld. Een werkgroep focust op het in beeld brengen van religieus en levensbeschouwelijk geïnspireerde solidariteit. Een tweede werkgroep zet in op educatieve pakketten en trainingen voor actoren in het brede veld van sociaal werk.

In dit rapport focussen we op de activiteiten die plaatsvonden van oktober 2020 tot september 2021 in deze tweede werkgroep. We staan stil bij (i) de trainingsnoden die het afgelopen jaar naar boven kwamen bij eerstelijns werkers, en (ii) de educatieve en trainingsobjectieven die we vaststelden bij de doelgroepen die we voor ogen hadden.

Dit rapport schetst zo een helder beeld van de opgedane inzichten in de werkgroep tijdens het eerste onderzoeksjaar en biedt een basis voor verdere reflecties in de toekomst.

Anke De Malsche
Valorisatiemanager

Inhoudstafel

Voorwoord	3
Een onbekend terrein voor professionals	5
Overzicht noden partners	7
Kennisoverdracht.....	7
Attitudeverandering.....	8
Verbinding.....	8
Opleiding sociaal werk	9
Versterken werking RLS'en.....	10
Voorstel educatieve pakketten.....	11
eCourse	11
Workshop.....	11
Interlevensbeschouwelijke stadswandelingen	12
Community Service Learning	12
Pakket 'Good Practices'	13
De weg vooruit.....	14
Doelgroepen.....	14
Online - Offline	14
Wat brengt 2021-2022?.....	15
Samenvatting	16
Bijlagen	17
Overzicht afkortingen.....	17
Activiteiten 2020 - 2021	18
Over de auteur.....	20
Gerelateerde publicaties.....	21

Religieuze en levensbeschouwelijke solidariteit: Een onbekend terrein voor professionals

Uit het voortraject van het SOLIGION project leerden we dat heel wat eerstelijnswerkers, vrijwilligers, maar ook studenten sociaal werk onvoldoende bekend zijn met het belang of zelfs het bestaan van religieus of levensbeschouwelijke geïnspireerde solidariteitsinitiatieven. Hierdoor dreigen mogelijke samenwerkingen verloren te gaan. Daarnaast is de plaats die religie of spiritualiteit vandaag inneemt in het sociaal werk erg beperkt. Bovendien is het voor heel wat sociaal werkers een uitdaging om met cliënten in gesprek te gaan over thema's zoals zingeving, levensbeschouwing of spirituele ervaringen.

Vanuit deze vaststellingen creëerden we een werkgroep waarin we de kennis, inzichten en capaciteiten van actoren in het brede veld van sociaal werk trachten te versterken. We spelen daarbij in op de behoeften in het veld en passen het educatieve materiaal aan het bestaande aanbod van de belangrijkste betrokken organisaties aan.

Deze werkgroep brengt vertegenwoordigers van religieus en levensbeschouwelijk geïnspireerde organisaties en welvaartsstaatsinstellingen aan dezelfde tafel en probeert verder te kijken dan de huidige maatschappelijke polarisatie. Tijdens onze driemaandelijke bijeenkomst wordt ruimte gemaakt voor kennismaking, kennisuitwisseling, brainstorming over nodig educatief materiaal en worden nieuwe inzichten uit het SOLIGION-onderzoek gedeeld. Co-creatie en complementariteit staan tijdens die bijeenkomsten centraal. Daarnaast geven we aandacht aan de lokale context waarin deze processen zich begeven.

Het educatieve materiaal dat zal worden ontwikkeld, steunt op nieuwe inzichten uit het SOLIGION-onderzoek en expertise uit de werkgroep. Met name volgende drie onderzoeksprojecten zullen input geven aan de werkgroep:

- Historisch onderzoek van Els Minne, onder begeleiding van promotoren Kaat Wils (KUL), Kim Christiaens (KUL) en Peter Heyrman (KUL). In dit onderzoeksproject wordt nagegaan hoe religieuze organisaties en de welvaartsstaat met elkaar omgingen tussen 1945 en 2000. Er wordt toegespitst op de werking van en discourses binnen katholieke armoedeorganisaties en de opleiding voor maatschappelijk assistenten in katholieke hogescholen. Daarnaast wordt ook de interactie en frictie tussen deze religieuze actoren en de welvaartsstaat onderzocht.
- Vanuit een politiek-filosofisch en sociologisch perspectief onderzoekt Joni Van Damme onder begeleiding van promotoren Mieke Schrooten (UA), Patrick Loobuyck (UA) en Stijn Oosterlynck (UA) de interactie tussen religieuze en levensbeschouwelijke organisaties en seculiere welvaartsstaatsinstellingen met als doel om kansen en uitdagingen in de samenwerking tussen beiden te identificeren.
- Het actieonderzoek van Silke De Troyer buigt zich over vier specifieke problemen die tijdens het voortraject van SOLIGION naar voren kwamen: doorverwijzing, subsidiëring, brugfiguren en het kerntaakdebat. Ze doet dit onder begeleiding van promotoren Griet Roets (UGent), Peter Raeymaeckers (UA) en Stijn Oosterlynck (UA).

Tijdens het eerste onderzoeksjaar verkenden we de verschillende noden en problematieken waarmee het werkveld wordt geconfronteerd en probeerden we de aanwezige expertise in de werkgroep in kaart te brengen. Die ontdekkende fase resulteerde in verschillende pistes voor educatieve pakketten waar de werkgroep in het volgende jaar, de opbouwende fase, rond zal verder werken. De verschillende educatieve pakketten worden verder in het verslag beknopt besproken.

Overzicht noden partners

Uit de input uit de werkgroep, bijkomende individuele gesprekken met partners en inzichten uit het voortraject ontstond een duidelijker beeld van de noden en behoeftes van onze partners. Ondanks de grote diversiteit in ons netwerk, keerden enkele behoeften vaak terug en konden we deze niet steeds aan één specifieke doelgroep toeschrijven, maar bleken dit gedeelde behoeften. Hieronder gaan we dieper in op die noden, die de basis zullen vormen voor onze educatieve pakketten.

Kennisoverdracht

Hoewel religie en levensbeschouwing veelbesproken zijn in het publieke debat, ontbreekt vaak concrete kennis over dit onderwerp. Uit gesprekken met partners uit welvaartsstaatsinstellingen bleek er een nood te zijn aan gebalde kennis rond deze thematiek, zodat eerstelijns werkers (waaronder vrijwilligers, sociaal werkers, lokale bestuurders, medewerkers van sociale diensten en trajectbegeleiders betrokken bij de integratie van nieuwkomers) een houvast hebben wanneer ze in contact komen met het thema levensbeschouwing en religie.

Het huidige educatieve aanbod rond deze thematiek bleek beperkt, informeel of moeilijk vindbaar. Er is nood aan een centraal platform waar gebalde, betrouwbare kennis rond het thema makkelijk verkrijgbaar is. Het versterken van kennis moet dienen als basis waarmee die doelgroepen hun samenwerkingen met religieuze actoren kunnen optimaliseren. Door middel van het versterken van die kennis is men namelijk beter voorbereid op mogelijke gevoeligheden. Verder bleek er ook heel wat interesse te zijn om zich te verdiepen in 'solidariteit' als concept en hoe dit vanuit een religieus of levensbeschouwelijk perspectief kan worden ingevuld. Kennis hierover bleek eveneens gering.

“We merken bij lokale besturen dat er erg weinig geweten is over hoe het levensbeschouwelijke landschap er vandaag in Vlaanderen uitziet en hoe dat historisch is gegroeid. We hopen op input zodat die blinde vlekken enigszins kunnen worden opgevuld.”

Sabine Van Cauwenberge en Miet Remans,
stafmedewerkers bij de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten

Attitudeverandering

Onze partners wezen erop dat er niet enkel nood is aan het versterken van kennis, maar er ook moet worden ingezet op reflectie over eigen denkkaders rond levensbeschouwing. In het vooronderzoek werd er bijvoorbeeld op gewezen dat fricties tussen religieus en levensbeschouwelijk geïnspireerde solidariteitsinitiatieven (RLS'en) enerzijds en welvaartsstaatsinstellingen (WSI's) anderzijds ten dele voortkomen uit onbegrip en onwetendheid omtrent elkaars denkkaders, uit vooroordelen en een gebrek aan reflectie over de eigen positie. Dat werd ook tijdens gesprekken en discussies tijdens de werkgroep bevestigd.

“Wij willen dat mensen stilstaan rond neutraliteit. Wat betekent neutraliteit en wat houdt dat exact in? We moeten leren om onszelf in vraag te stellen en vanuit welk perspectief wij de maatschappij bekijken. Op die manier kun je je ook inleven in de positie van een ander.”

Leila Clement, educatief medewerkster bij Motief

Verbinding

Aansluitend op de nood aan educatief materiaal dat doelt op attitudeverandering, werd er ook gehamerd op de nood aan fysieke ontmoetingen en uitwisselingen tussen partners uit welvaartsstaatsinstellingen en het levensbeschouwelijke landschap. Er is nood aan het versterken van een dialoog tussen seculiere en religieuze stemmen, zodat er een betere relatie oftewel een betere verbinding tussen hen ontstaat. Uit het voortraject kwam ook de vraag naar voren om opportuniteiten bij samenwerkingen tussen deze diverse partners zichtbaar te maken. Leden uit de werkgroep merkten op dat die opportuniteiten vaak worden

overschaduwde door wederzijds wantrouwen. Ten slotte maakten partners de opmerking dat de zoektocht naar verbinding tussen verschillende actoren op lokaal niveau moet plaatsvinden en de educatieve pakketten dus aandacht moeten hebben voor de lokale realiteit.

“We mogen niet enkel focussen op droge kennis. We hebben nood aan ontmoetingen en connectie om te werken aan het vertrouwen tussen religieuze organisaties en overheidsinstellingen”

Stijn De Reu, projectmanager samenleven bij Agentschap Inburgering en Integratie

“Door stil te staan bij het gebouw van een kerk of moskee leer je niets bij. Het zijn persoonlijke verhalen die een nieuw narratief creëren en nieuwe perspectieven bij de luisteraar brengen.”

Julie Weyne, consultant integratie bij Agentschap Inburgering en Integratie

Opleiding sociaal werk

Enmaal aan het werk blijken pas afgestudeerde studenten sociaal werk niet voldoende voorbereid om met levensbeschouwelijke vraagstukken om te gaan en hebben ze een gebrekkig bewustzijn over solidaire initiatieven vanuit levensbeschouwelijke motieven. Tijdens het voortraject kwam die problematiek al naar boven, maar ook tijdens gesprekken met partners werd dit vaak opgeworpen. Pas afgestudeerden verbazen zich vaak wanneer zij botsen op hun blinde vlekken wanneer het gaat over religie en levensbeschouwing. Er bleek een nood te zijn aan meer aandacht voor religie, levensbeschouwing en solidariteit binnen de opleidingen sociaal werk.

“We zagen afgelopen jaren dat religie steeds minder expliciet aan bod kwam in het curriculum, maar werd benaderd vanuit een breder kruispuntdenken. Hierdoor krijgen andere belangrijke thema’s weliswaar ruimte, maar heeft ook als gevolg dat studenten sociaal werk niet meer worden gestimuleerd om na te denken over levensbeschouwing of hun eigen positie hierin. Pas afgestudeerden botsen vervolgens soms op onverwachte gevoeligheden.”

Mieke Schrooten, docent sociaal werk aan Odisee Hogeschool Brussel

Versterken werking RLS'en

Hoewel het voortraject actoren uit welvaartsstaatsinstellingen voor ogen had als primaire doelpubliek voor onze educatieve pakketten, bleek uit gesprekken dat ook partners uit het levensbeschouwelijke landschap met heel wat noden zaten. Zo bleken heel wat organisaties te worstelen met hun zelfdefinitie als 'faith-based organization' en voelen ook zij nood aan een betere verbinding met lokale besturen. Daarnaast kwam voornamelijk de nood aan praktische inzichten en 'good practices' naar voren. Heel wat organisaties bleken te worstelen met hun activiteiten om te zetten tot de taal van meetbaarheid die gebruikelijk is voor welvaartsstaatsinstellingen, ondervinden moeilijkheden bij het aanvragen van subsidies omwille van hun religieuze identiteit of merken een gebrek aan kennis bij hun vrijwilligers over lokale besturen. Het werd duidelijk dat religieus en levensbeschouwelijk geïnspireerde solidariteitsinitiatieven eveneens moeten worden meegenomen als doelgroep bij de opbouw van deze educatieve pakketten.

"We merken dat we omwille van onze religieuze identiteit vaak niet in aanmerking komen voor subsidies. Dat is jammer. Een compromis in je identiteit doet afbreuk aan wie je bent en maakt belangeloze, zuivere motivaties om te zorgen voor je naaste ongedaan. We willen echter niet compenseren in die identiteit, maar dit stelt ons voor uitdagingen."

Eugenia Daskalopoulou, voorzitter Koinonia Ministries

Voorstel educatieve pakketten

Op basis van bovenstaande noden stelden we vijf educatieve pakketten voor waar we in de toekomst verder rond zullen werken. De keuze voor die pakketten komt voort uit input uit de werkgroep, gesprekken met partners doorheen het eerste onderzoeksjaar en een analyse van het voortraject van SOLIGION. Vorm en inhoud van deze pakketten zijn nog flexibel en worden in het komende onderzoeksjaar uitgediept.

eCourse

Om tegemoet te komen aan de nood van kennisoverdracht, ontstond de idee van een eCourse. Door middel van een online cursus over religie, levensbeschouwing en solidariteit binnen de welvaartsstaat kunnen geïnteresseerden zich op eigen tempo in deze thematiek inwerken. Dit educatieve pakket dient als een inleidend medium, een laagdrempelig basispakket waar kernconcepten in zullen worden toegelicht en gevoeligheden in worden gekaderd. We doelen voor deze eCourse op een breed publiek van eerstelijns werkers uit welvaartsstaatsinstellingen, maar ook studenten die een Community Service Learning-traject volgen zouden gebruik kunnen maken van deze online cursus. Bovendien kan de eCourse gekoppeld worden aan de workshop als een voorbereiding waardoor alle deelnemers van de workshop met dezelfde basis beginnen.

Workshop

Uit het vooronderzoek bleek er sprake van verschillende fricties tussen religieus en levensbeschouwelijk geïnspireerde solidariteitsinitiatieven enerzijds en welvaartsstaatsinstellingen anderzijds. Daarom ontstond de idee van een workshop die deelnemers bewust maakt van de verschillende denkkaders en een attitudeverandering stimuleert. Via die workshop willen we mogelijke fricties tijdens samenwerkingen duiden, zodat deelnemers hier in de toekomst beter op kunnen

anticiperen. Hierdoor vergroot het wederzijdse begrip en worden toekomstige samenwerkingen duurzamer.

Interlevensbeschouwelijke stadswandelingen

Speciale aandacht in de werkgroep gaat naar de lokale praktijk en streven naar verbinding. Met het educatieve pakket 'interlevensbeschouwelijke stadswandelingen' willen we in deelnemende steden verbinding tussen verschillende levensbeschouwingen stimuleren en solidaire praktijken vanuit religieuze hoek zichtbaar maken. In die stadswandelingen zal eveneens aandacht gaan naar het historische verhaal achter die bijzondere vormen van solidariteit en hoe die de welvaartsstaat mee hebben vormgegeven. De stadswandelingen worden op maat van de deelnemende steden ontwikkeld, rekening houdend met hun specifieke stedelijke en levensbeschouwelijke context. Bovendien is het de bedoeling aan de stadswandelingen dialoogavonden of andere activiteiten te koppelen. Zo blijft de dialoog ook na de wandeling verdergaan.

Community Service Learning

Om de blinde vlekken in kennis over religie en levensbeschouwing bij studenten aan de pakken, ontstond de idee van het educatieve pakket Community Service Learning (CSL). De masteropleidingen sociaal werk aan de universiteiten van Antwerpen en Gent, en de bacheloropleidingen sociaal werk van de Karel de Grote Hogeschool in Antwerpen en de Odisee Hogeschool in Brussel zullen CSL-trajecten opzetten die studenten in contact brengen met religieus en levensbeschouwelijke geïnspireerde solidariteitsinitiatieven. CSL streeft naar het overbrengen van academische kennis, gekoppeld aan een praktische vraag vanuit de partnerorganisatie waar de student zich engageert. Het is bovendien de bedoeling dat de student via de opgedane praktijkervaring en de academische leerstof reflecteert over zijn eigen levensbeschouwelijke positie.

Pakket ‘Good Practices’

Dit pakket ontstond na kritische opmerkingen uit de werkgroep, die erop wezen dat religieus en levensbeschouwelijk geïnspireerde solidariteitsinitiatieven zelf ontbraken als doelgroep voor educatief materiaal. Nochtans hebben zij nood aan expertise en inzichten om hun werking, medewerkers en vrijwilligers te versterken en hun activiteiten zichtbaar te maken. Met dit pakket willen we ‘good practices’ verzamelen die nuttig zijn voor die religieus en levensbeschouwelijk geïnspireerde organisaties. Op die manier krijgen zij handvaten en inspiratie om binnen hun eigen organisatie aan de slag te gaan. Voor dit pakket zal voornamelijk input komen uit het actieonderzoek van Silke De Troyer. De good practices zullen o.a. focussen op de subsidiekwestie, maar ook inzichten over de doorverwijzingsproblematiek en samenwerking met welvaartsstaatsinstellingen komen aan bod.

Welke nood?	Welke pakket?
Kennisoverdracht	eCourse
Attitudeverandering	Workshop
Verbinding	Interlevensbeschouwelijke stadswandeling en ontmoeting
Opleiding sociaal werk	Community Service Learning
Versterken werking RLS'en	Pakket ‘good practices’

De weg vooruit

Tijdens eerste onderzoeksjaar van SOLIGION leerden we niet enkel elkaars expertise, verwachtingen en noden kennen, maar ontstond ook een beter beeld over hoe we doelgroepen in onze educatieve pakketten moeten benaderen en hoe we idealiter meetings plannen.

Doelgroepen

Er werd aanvankelijk uitgegaan van vier verschillende doelgroepen waarvoor elk apart een educatief pakket zou ontwikkeld worden: 1° vrijwilligers, sociaal werkers en brugfiguren, 2° lokale bestuurders en werknemers van sociale diensten, 3° trajectbegeleiders betrokken bij de integratie van nieuwkomers en 4° toekomstige professionele sociaal werkers. Die strikte scheiding tussen doelgroepen leek in realiteit moeilijk houdbaar, aangezien de deelnemende organisaties in de werkgroep vaak met meerdere van die doelgroepen werken en de pakketten die we zouden ontwikkelen vaak voor meerdere van die doelgroepen nuttig zou kunnen zijn. Er werd daarom in samenspraak met de werkgroep en het academische team besloten om in plaats van te vertrekken vanuit doelgroepen, te vertrekken vanuit de noden van de werkgroep.

Online – Offline

COVID-19 dwong ons om online te werken en te vergaderen. Hoewel het gebrek aan fysieke activiteiten op sommige vlakken een uitdaging was, bracht het ook voordelen met zich mee. Zo geven heel wat partners er de voorkeur aan om in de toekomst deels online te blijven samenkomen, omdat dit tijd bespaart en ze op die manier makkelijker kunnen meevolgen. We zullen die wens in het achterhoofd houden voor het volgende onderzoeksjaar.

Wat brengt 2021-2022?

Na de verkennende fase tijdens het eerste onderzoeksjaar stappen we over naar de opbouwende fase in de werkgroep. Tijdens die opbouwende fase gaan we aan de slag met het concreet opbouwen van onze educatieve pakketten. Er zal opnieuw gekozen worden om driemaandelijks samen te komen met alle partners zodat dit netwerk onderhouden blijft. Die samenkomsten zullen tijdens dit onderzoeksjaar dienen om ideeën te verzamelen voor de educatieve pakketten en als klankbord op voorstellen van de valorisatiemanager. Tussen de driemaandelijkse samenkomsten door zullen aparte gesprekken met partners plaatsvinden, om meer in de diepte te kunnen werken bij het opbouwen van de educatieve pakketten.

In samenspraak met de werkgroep kozen we om in 2021 - 2022 één CSL-traject en één stadswandeling uit te werken. Verder willen we tijdens het tweede onderzoeksjaar de vorm en inhoud van de eCourse en de workshop verfijnen. We zoeken daarnaast verder naar passende partners om de pakketten na het SOLIGION-project in hun werking op te nemen en te onderhouden. Het is de bedoeling dat tijdens het derde onderzoeksjaar de pakketten met nieuwe inzichten en ideeën worden versterkt, uitgerold en getest. Op die manier kunnen we tijdens het vierde en laatste jaar van SOLIGION de pakketten evalueren, eventuele feedback verwerken en tot slot afwerken.

Samenvatting

Ondanks de online context waarin we ons moesten navigeren, slaagden we erin om onze doelen te behalen. Het eerste onderzoeksjaar diende als een brede verkenning van de noden van onze partners en een brainstorming over welke educatieve pakketten kunnen inspelen op die noden.

Voor de eerste nood 'kennisoverdracht' willen we een eCourse creëren, die dient als een brede eerste kennismaking met de thematiek van SOLIGION voor een breed publiek. De nood 'attitudeverandering' willen we opvangen met een workshop, waarin deelnemers worden uitgedaagd om te reflecteren over hun eigen denkkaders om op die manier hun bewustzijn te verstreken rond mogelijke fricties tijdens samenwerkingen tussen religieuze of levensbeschouwelijke organisaties. 'Verbinding' als nood willen we benaderen door interlevensbeschouwelijke stadswandelingen en ontmoetingen te organiseren. Verder willen we de opleiding sociaal werk versterken door middel van community service learning trajecten op te zetten. Op die manier worden studenten uitgedaagd om te reflecteren over religie en levensbeschouwing en hun eigen positie hierin. Tot slot willen we de werking van religieus en levensbeschouwelijke solidariteitsinitiatieven versterken door middel van het opstellen van good practices.

Bijlagen

Overzicht afkortingen

Afkorting	Betekenis
RLS	<p>Religieus of Levensbeschouwelijk geïnspireerde solidariteitsinitiatief</p> <p>Hiermee bedoelen we solidariteitsinitiatieven die zijn opgezet door groepen van mensen vanuit een religieuze of levensbeschouwelijke inspiratie. We spreken van religieus of levensbeschouwelijk geïnspireerde solidariteitsinitiatieven wanneer initiatieven uitgaan van of door de initiatiefnemers verbonden worden met een omvattende visie op mens en wereld (levensbeschouwing) die, in het geval van religie, verwijst naar een transcendente dimensie. Deze groepen achter deze initiatieven zijn erg uiteenlopend. Het gaat bijvoorbeeld om zowel erkende als niet-erkende verenigingen, en om groepen die meer of minder nauw verbonden zijn met een geloofsgemeenschap. Voorbeelden zijn Al Ikram of Caritas, maar ook het aanbieden van maaltijden vanuit een Gurdwara, voedselbedeling vanuit een parochiale groep, of huistaakbegeleiding voor kinderen in maatschappelijk kwetsbare posities vanuit een Moskee komen in aanmerking.</p>
WSI	<p>Welvaartsstaatsinstelling</p> <p>Staatsinstellingen zijn organisaties die behoren tot de overheid en via hun openbare dienstverlening het bestuur van een land mogelijk maken. Binnen de welvaartsstaat zijn een aantal van deze organisaties speciaal gericht op het voorkomen van armoede en sociale uitsluiting via bijstand, zorg en welzijn. SOLIGION zet in op de band tussen deze welvaartsstaatsinstellingen en religieus en levensbeschouwelijk geïnspireerde solidariteitsinitiatieven. Voorbeelden van zulke welvaartsstaatsinstellingen zijn de openbare centra voor maatschappelijk welzijn (OCMW) in iedere Belgische gemeente, of de 11 Centra voor Algemeen Welzijnswerk (CAW) in Vlaanderen en Brussel</p>
CSL	<p>Community Service Learning</p> <p>Een vak dat door studenten aan sommige hogescholen en universiteiten kan gevolgd worden, waarin academische kennis gekoppeld wordt aan maatschappelijk engagement. Door middel van een samenwerking tussen studenten en een sociale organisatie wordt een praktische vraag of nood van die organisatie benaderd. Een kritische reflectie over je eigen positie staat bij CSL steeds centraal.</p>

Activiteiten 2020 - 2021

Eerste sessie (21/10/2020)

Tijdens de eerste samenkomst van de werkgroep maakten we kennis met het SOLIGION-project en de verschillende deelnemers. De valorisatiemanager gaf meer duiding over de doelen en de planning van deze werkgroepen. Verder presenteerde Riet Steel van SAM vzw, deelnemende partner van de werkgroep, haar werking. Ook verkenden we de aanwezige expertise en struikelblokken in de werkgroep. Speciale focus ging hierbij naar noden van sociaal werkers.

Tweede sessie (15/12/2020)

De tweede sessie gaf ons een kijk in het actieonderzoek van Silke De Troyer, dat o.a. de complementariteit tussen welvaartsstaatsinstellingen enerzijds en religieus en levensbeschouwelijk geïnspireerde solidariteitsinitiatieven anderzijds onderzoekt. Ze lichtte hierbij de spanning tussen 'complementariteit' en 'subsidiariteit' toe. Daarnaast vertelde Miet Remans ons meer over de werking van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VMSG). Tot slot bespraken we met de hele werkgroep verwachtingen voor de educatieve pakketten en SOLIGION. Met deze samenkomst wilden we kennisuitwisseling stimuleren, maar ook een beter zicht krijgen in de noden van lokale bestuurders en werknemers van sociale diensten.

Derde sessie (16/03/2021)

Deze derde sessie van de werkgroep startte met een presentatie van onderzoekster Joni Van Damme, die de werkgroep bekend maakte met het postseculiere perspectief op de hedendaagse samenleving. Verder stelde Stijn De Reu van het Agentschap Inburgering en Integratie de activiteiten van het Agentschap voor. Ten slotte sloten we de sessie af met een brainstorm over de educatieve pakketten en de definitiekwestie van 'faith-based organisations'. Doelstelling van deze samenkomst was kennisuitwisseling en een beter zicht krijgen in de noden van trajectbegeleiders van nieuwkomers.

Vierde sessie (15/06/2021)

Godsdienstwetenschapper Patrick Loobuyck en Gentse imam Khalid Benhaddou beten de spits af tijdens deze sessie met een voorstelling van hun boek *Verdwaald in Verlichting*. Hierna verschoof de focus naar Community Service Learning (CSL), een van de educatieve pakketten die we in deze werkgroep willen ontwikkelen. Eva Van Moer van UCSIA lichtte toe wat CSL inhoudt en verschillende docenten sociaal werk bespraken hoe levensbeschouwing momenteel in hun opleidingen aan bod komt. Deze sessie gaf input rond de educatieve noden bij studenten sociaal werk en pas afgestudeerden. Het diende daarnaast ook als kennismaking met CSL als educatieve methodiek.

Vijfde sessie (14/09/2021)

Deze sessie was het startschot van de opbouwende fase in het valorisatietraject. Tijdens deze samenkomst splitste de werkgroep op in drie verschillende break-out rooms om te brainstormen over drie educatieve pakketten die momenteel op tafel liggen. Er werden ideeën en aandachtspunten verzameld die moeten leiden tot een conceptnota van deze educatieve pakketten.

Bijkomende activiteiten

Naast de driemaandelijke samenkomsten met de werkgroep, gingen de valorisatiemanagers met zoveel mogelijk partners in gesprek. Die gesprekken dienden niet alleen om een vertrouwensrelatie op te bouwen en elkaars verwachtingen te leren kennen, maar gaf aan de partners ook de ruimte om dieper in te gaan op thema's, zoals bijvoorbeeld de hindernissen die zij ondervinden tijdens samenwerkingen tussen religieus of levensbeschouwelijke geïnspireerde solidariteitsinitiatieven en welvaartsstaatsinstellingen. Deze gesprekken bleken bijzonder waardevol om een duurzame relatie op te bouwen en gaven een beter zicht in hun noden en verwachtingen. Verder werd ook een online vragenlijst doorgestuurd naar alle partners, waar ze feedback konden geven op alle voorstellen van educatieve pakketten die momenteel op tafel lagen en aangeven in welke mate die pakketten een meerwaarde zou zijn voor hun werking.

Over de auteur

Anke De Malsche

Valorisatiecoördinator

Anke studeerde in 2019 af aan de UGent met een master gender en diversiteit en een master communicatiewetenschappen. Daarnaast heeft ze ook een bachelor Duitse en Nederlandse taal- en letterkunde.

Binnen SOLIGION werkt Anke halftijds als valorisatiemanager van werkgroep 2, educatieve pakketten en trainingen. Die werkgroep heeft als doel inzichten uit het wetenschappelijke onderzoek en de lokale praktijk te bundelen om partners uit het werkveld te versterken

Gerelateerde publicaties

SOLIGION rapporten

- **Moris, M.; Maes, S.** (2022). De Kaarten op Tafel: Uitdagingen bij het in kaart brengen van religieus en levensbeschouwelijk geïnspireerde solidariteitsinitiatieven.
Raadplegen kan via:

Analyses & Opinions

- **Schrooten, M.** (2022). Levensbeschouwelijk sociaal engagement toont waar we als samenleving tekortschieten.
Geschreven voor MO* magazine.
Raadplegen kan via: <https://www.mo.be/column/levensbeschouwelijk-ge-nspireerd-sociaal-werk-als-een-alarmbel-voor-de-hele-samenleving>
- **Minne, E.** (2021). Arm België: onderzoek door en over katholieke armoedeorganisaties in de naoorlogse welvaartsstaat.
Geschreven voor Contemporanea.
Raadplegen kan via: <https://www.contemporanea.be/nl/article/20213-review-nl-armoedeorganisaties>

 SOLIGION